

УДК 725.826(438)

ОСНОВНІ ПЕРЕШКОДИ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ СПОРТИВНИХ ОБ'ЄКТІВ «ОРЛИК» У СІЛЕЗІЇ

Збігнев БОРЕК¹, Богдан ВІНОГРАДСЬКИЙ², Олександра БОРЕК³

¹Краківський економічний університет, м. Краків, Польща,

²Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, м. Львів, Україна,

³Академія фізичного виховання у Вроцлаві, м. Вроцлав, Польща

e-mail: ¹zbigniew.borek@uek.krakow.pl, ²bvynohrad@ukr.net, ³aleksandra.borek4@gmail.com,

ORCID: ¹0000-0001-7806-8687, ²0000-0002-4417-2811

Анотація. Оздоровчі та спортивні об'єкти є важливим елементом не тільки в підготовці спортсменів, а й у заняттях руховою активністю, що необхідно для збереження здоров'я людини. Важливими чинниками, які стримують використання спортивних і оздоровчих споруд, типу «Орлики», є певні перешкоди для їх користувачів. Метою дослідження була спроба виявити основні бар'єри, що перешкоджають використанню спортивних споруд «Орлик» в Сілезії (Польща).

У Сілезькому воєводстві є 175 об'єктів, створених у межах програми уряду та місцевого самоврядування «Мій дитячий майданчик Орлик-2012», 78 із них функціонують у Центральному субрегіоні. Для нашого дослідження обрано 24 об'єкти. Польові дослідження проводили з квітня до вересня 2018 року у різний час дня та тижня у формі анкетування. Збирання дослідницького матеріалу відбувалося під час відвідування інтерв'юером спортивного об'єкта. Опитування було добровільним та анонімним. Обстежено 444 особи (19 жінок та 425 чоловіків). 258 осіб мали менше ніж 26 років, решта респондентів, тобто 186 людей були старші 26 років, 250 респондентів – учні шкіл різного рівня: 130 осіб із початкових шкіл, 114 – із молодших, 6 із середніх.

На основі опитування встановлено, що найпоширенішою причиною, яка перешкоджає використанню об'єктів «Орлик» є відсутність необхідного часу. Таку відповідь дали 83 особи, що становить 18,7% від усіх опитаних. Інші причини, вказані в анкетах (проблеми зі здоров'ям, важкий доступ до спортивного об'єкта, небажання займатися руховою активністю, фінансовий стан, брак необхідної інформації тощо), задекларовані у дуже незначній кількості анкет. Також аналіз результатів досліджень показав, що програма «Мій майданчик Орлик-2012» у регіоні Сілезького воєводства довела свою ефективність і повинна бути продовжена.

Ключові слова: спортивні об'єкти «Орлик», перешкоди, фізична активність, анкетування.

NAJWAŻNIEJSZE BARIERY UTRUDNIAJĄCE KORZYSTANIE Z OBIEKTÓW SPORTOWYCH «ORLIK» NA ŚLĄSKU

Zbigniew BOREK¹, Bogdan VYNOGRADSKYI², Aleksandra BOREK³

¹Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Krakow, Poland

²Lwowski Państwowy Uniwersytet Kultury Fizycznej we Lwowie, Lwów, Ukraina,

³Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, Wrocław, Poland,

e-mail: ¹zbigniew.borek@uek.krakow.pl, ²bvynohrad@ukr.net, ³aleksandra.borek4@gmail.com,

ORCID: ¹0000-0001-7806-8687, ²0000-0002-4417-2811

Streszczenie. Funkcjonalne obiekty sportowo-rekreacyjne są bardzo istotnym elementem nie tylko w przygotowywaniu sportowców, ale też w uprawianiu aktywności fizycznej niezbędnej dla zdrowia. Istotnymi czynnikami umożliwiającymi korzystanie lub nie z obiektów sportowo-rekreacyjnych jakimi są «Orliki», to bariery i przeszkody jakie muszą pokonać ich użytkownicy. Celem podjętych badań była próba zidentyfikowania najistotniejszych barier utrudniających korzystanie z obiektów «Orlik» u 444 osób na

terenie Śląska. Wśród przebadanych było 19 kobiet, oraz 425 mężczyzn. Nieco więcej badanych osób tj. 258 było w wieku poniżej 26 lat, pozostali respondenci czyli 186 osób były w wieku powyżej 26 lat. Większość tj. 250 respondentów to uczniowie szkół różnego szczebla: 130 osób z szkół podstawowych, 114 z gimnazjów i 6 ze szkół średnich. Na terenie Województwa Śląskiego obecnie funkcjonuje 175 obiektów utworzonych w ramach programu rządowo-samorządowego «Moje boisko Orlik 2012», aż 78 z nich funkcjonuje na terenie Subregionu Centralnego, ale jako miejsce do badania wybrano 24 obiekty. Badania na tych obiektach prowadzono w formie kontaktu osobistego na terenie wybranych wcześniej obiektów w różnych porach dnia i tygodnia. Badania terenowe przeprowadzono w okresie od kwietnia do września 2018 roku. Gromadzenie materiału badawczego przebiegało w trakcie wizyt ankietera na poszczególnych obiektach. Rozdawano kwestionariusze osobom obecnym w momencie badania na obiekcie, w przypadku braku odpowiedniej liczby respondentów w momencie badania przeprowadzono powtórne wizyty. Badanie miało charakter dobrowolny i anonimowy. Za każdym razem dbano o to, aby respondenci mieli zapewnione odpowiednie warunki do samodzielnego wypełnienia kwestionariusza. Najczęstszą barierą utrudniającą lub uniemożliwiającą korzystanie z «Orlików» u badanych osób był brak czasu, na tę odpowiedź wskazało tylko 83 osoby, co stanowi 18,7% ogółu respondentów. Pozostałe wyszczególnione w kwestionariuszu rodzaje barier czyli problemy zdrowotne, utrudniony dostęp do obiektów, niechęć do wysiłku fizycznego, sytuacja finansowa, dostateczny brak informacji oraz inne przeszkody, były deklarowane w niemalże śladowych ilościach. Analiza wyników badań pozwala stwierdzić że, program «Moje boisko Orlik 2012» na wybranym obszarze Województwa Śląskiego spełnia swoje założone cele.

Słowa kluczowe: «Orliki», bariery, aktywność fizyczna, badania ankietowe.

THE MOST IMPORTANT OBSTACLES WHICH IMPETE USING SPORT FACILITIES «ORLIK» IN SILESIA

Zbigniew BOREK¹, Bogdan VYNOGRADSKYI², Aleksandra BOREK³

¹Kraków University of Economics, Kraków, Poland,

²Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyj, Lviv, Ukraine,

³University School of Physical Education in Wrocław, Wrocław, Poland,

e-mail: ¹zbigniew.borek@uek.krakow.pl, ²bvynohrad@ukr.net, ³aleksandra.borek4@gmail.com,

ORCID: ¹0000-0001-7806-8687, ²0000-0002-4417-2811

Summary. Functional sports and recreation facilities are a very important element not only in the preparation of athletes, but also in practicing physical activity necessary for health. Important factors allowing using or not using sports and recreation facilities such as «Orlik» are barriers and obstacles that their users must overcome. The aim of the research was an attempt to identify the most important barriers hindering the use of «Orlik» facilities among 444 people in Silesia. There were 19 women and 425 men among examined. A few more responders were under 26 (about 285), rest of them were over 26 (about 186). Most responders (250) were students: 130 from primary schools, 114 from gymnasium and 6 from high school. Currently, there are 175 objects in the Silesian Voivodeship created as part of the government and autonomy program «My playground Orlik 2012», 78 of them function in Central Subregion but 24 objects were selected as the place for the study. Research on these facilities was conducted as a personal contact at previously selected places at different times of the day and week. Field research was carried out from April to September 2018. The gathering of research material took place during the interviewer's visits to particular facilities. Questionnaires were distributed to people at the time of the study at the facility, in the absence of a corresponding number of respondents, re-visits were carried out. The study was voluntary and anonymous. Each time, it was ensured that respondents had appropriate conditions to fill in the questionnaire themselves. The most common barrier that hindered or prevented the use of «Orlik» was the lack of time, 83 people indicated this answer, which is 18.7% of the total number of respondents. Other types of barriers listed in the questionnaire: health problems, difficult access to facilities, reluctance to exercises, financial situation, lack of information and other obstacles were declared in almost trace amount. The analysis of the test results allows to state that the program «My playground Orlik 2012» in a selected area of the Silesian Voivodeship meets its goals.

Keywords: «Orlik», barriers, physical activity, surveys.

Wstęp. Współczesna infrastruktura sportowa w postaci funkcjonalnych obiektów sportowych jest bardzo istotnym elementem nie tylko w przygotowywaniu przyszłych mistrzów sportowych, ale też w uprawianiu aktywności fizycznej niezbędnej dla zdrowia. Infrastruktura ta jest wykorzystywana dla rekreacyjnej aktywności ruchowej i sportu masowego dla wszystkich chętnych. W Polsce w 2007 roku ówczesny Rząd Rzeczypospolitej Polskiej ogłosił program «Moje boisko Orlik 2012», którego głównym celem było udostępnienie dzieciom i młodzieży oraz wszystkim chętnym nowoczesnej infrastruktury sportowej w celu aktywnego uprawiania sportu i popularyzacji aktywnego stylu życia. Podstawowym warunkiem przystąpienia do programu było założenie, że wybudowany obiekt będzie dofinansowywany z budżetu jednostki samorządu terytorialnego i ogólnodostępny, a korzystanie z niego będzie bezpłatne pod nadzorem instruktora / trenera – animatora sportu. Powyższe działania zostały wykorzystane do Strategii Rozwoju Sportu w Polsce do roku 2015, w ramach której celem działania Ministerstwa Sportu i Turystyki było zmniejszanie dystansu, jaki w tej dziedzinie dzieli Polskę od wielu krajów Unii Europejskiej [2]. Na terenie Województwa Śląskiego obecnie funkcjonuje 175 obiektów utworzonych w ramach programu rządowo-samorządowego «Moje boisko – Orlik 2012», aż 78 z nich funkcjonuje na terenie Subregionu Centralnego [3]. Program stworzył możliwości i warunki do aktywności fizycznej jak największej liczby osób, niezależnie od wieku, płci, statusu majątkowego czy pozycji społecznej. Wydaje się, że istotnymi czynnikami umożliwiającymi korzystanie lub niekorzystanie z obiektów sportowo-rekreacyjnych są bariery i przeszkody, jakie muszą pokonać ich uczestnicy. Autorzy podjęli się próby zidentyfikowania najistotniejszych barier utrudniających korzystanie z obiektów «Orlik» u badanych osób na terenie Śląska. Podobne badania z 2014 roku, w których uczestniczył jeden z autorów, zostały przeprowadzone na respondentach korzystających z «Orlików» na terenie Województwa Małopolskiego [1].

Cel pracy. Aby przystąpić do realizacji badań, uprzednio powinno się sformułować ich cel. Celem badań przedstawianego artykułu jest identyfikacja najważniejszych barier oraz ich ocena u badanych osób korzystających z «Orlików» Subregionu Centralnego w Województwie Śląskim.

Metody badawcze. Koncentracja obiektów w Subregionie Centralnym jest zrozumiała głównie ze względu na liczbę osób zamieszkujących ten teren. «Orliki» działające na terenie objętym badaniem powstawały w latach 2008–2012. Większość z nich (63) działa na terenach miejskich, pozostałe 15 – na wsi. Decydując o doborze obiektów objętych badaniem

zrezygnowano z doboru losowego oraz kwotowego. W doborze obiektów mających stanowić przedmiot zainteresowania badawczego uwzględniono specyfikę ich ulokowania rozpatrywaną dwuaspektowo:

- charakter miejscowości, na terenie której ulokowany jest dany «Orlik» (zoperacjonalizowany poprzez trzy kategorie: wieś, miasto liczące do 100 tys. mieszkańców oraz miasto liczące powyżej 100 tys. mieszkańców);
- ulokowanie miejscowości, na terenie której funkcjonuje dany «Orlik» (uwzględniano położenie terytorialne miejscowości oraz specyfikę społeczno-demograficzną danego rejonu). Łącznie do badania wybrano 24 obiekty, po 8 z każdej kategorii na których przeprowadzono badania.

Ze względu na brak dostępu do operatu losowania dotyczącego osób korzystających z oferty «Orlików» przeprowadzenie losowego doboru próby było niemożliwe. Obiekty sportowe, jakimi są «Orliki», mają służyć przede wszystkim aktywizacji ruchowej dzieci i młodzieży. Ponadto specyfika preferowanych form aktywności fizycznej w starszych grupach wiekowych powoduje, że są oni mniej licznie reprezentowani wśród użytkowników tych obiektów. Proponuje się zatem podział zbiorowości osób korzystających z «Orlików» na dwie kategorie wiekowe (identyfikowane w oparciu o liczbę ukończonych lat):

- użytkownicy w wieku do 25 lat: 222 osoby,
- użytkownicy w wieku powyżej 25 lat: 222 osoby.

Dokonano podziału zbiorowości osób korzystających z «Orlików» na trzy kategorie ze względu na miejsce zamieszkania: po 148 osób ze wsi, miasta do 100 tys. i miasta powyżej 100 tys. mieszkańców. Liczebność grupy badanej ustalono zatem na $N=444$. Wśród przebadanych jest 19 kobiet, co stanowi 4,3% ogółu, oraz 425 mężczyzn czyli pozostałe 95,7%. Nieco więcej badanych osób, tj. 258 (58,1%), było w wieku poniżej 26 lat, pozostali respondenci, czyli 186 osób, były w wieku powyżej 26 lat (41,9%). Większość, tj. 250 respondentów (56,3%), to uczniowie szkół różnego szczebla: 130 osób z szkół podstawowych (29,3%), 114 z gimnazjów (25,7%) i 6 ze średnich (1,4%).

Badania na tych obiektach prowadzono w formie kontaktu osobistego na terenie wybranych wcześniej obiektów w różnych porach dnia i tygodnia. Badania terenowe przeprowadzono w okresie od kwietnia do września 2018 roku. Gromadzenie materiału badawczego przebiegało w trakcie wizyt ankietera na poszczególnych obiektach. Rozdawano kwestionariusze osobom obecnym w momencie badania na obiekcie, w przypadku braku odpowiedniej liczby respondentów w momencie badania przeprowadzono powtórne wizyty. Badanie miało charakter

dobrowolny i anonimowy. Za każdym razem dbano o to, aby respondenci mieli zapewnione odpowiednie warunki do samodzielnego wypełnienia kwestionariusza. Poniżej zamieszczono jedno z pytań (zawierające 8 rodzajów odpowiedzi), które było częścią kwestionariusza ankiet, na które odpowiadali

respondenci, na podstawie tego pytania zaprezentowano wyniki badań w przedstawianej publikacji.

Pyt.: Wskaż bariery utrudniające bądź uniemożliwiające Ci (częstsze) korzystanie z «Orlika»? (zaznacz znakiem X swoją opinię przy każdym z wymienionych czynników).

Lp.	Stopień ograniczenia Rodzaj przeszkody	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
1.	Niedostateczna ilość czasu wolnego					
2.	Problemy zdrowotne					
3.	Utrudniony dostęp do obiektu					
4.	Niechęć do wysiłku fizycznego					
5.	Bariery finansowe					
6.	Brak informacji					
7.	Inne (jakie?).....					
8.	Czy ogólnie rzecz biorąc masz dogodne warunki do skorzystania z «Orlika»?					

Wyniki badań zostały zaprezentowane w formie tabel i opisane.

Wyniki badań. W pytaniu o niedostateczną ilość czasu wolnego zdecydowanie najczęstszą odpowiedzią było «raczej nie» czyli 163 zaznaczeń (36,7%) oraz «trudno powiedzieć» – 162 zaznaczenia (36,5%), pozostałe trzy odpowiedzi oscylowały wokół 10% zaznaczeń (47, 36 i 36) (tab. 1).

Tab. 1 Niedostateczna ilość czasu wolnego jako bariera w korzystaniu z «Orlika»

	Częstość	Procent
Zdecydowanie tak	36	8,1 %
Raczej tak	47	10,6 %
Trudno powiedzieć	162	36,5 %
Raczej nie	163	36,7 %
Zdecydowanie nie	36	8,1 %
Ogółem	444	100,0 %

Tabela nr 2 przedstawia odpowiedzi dotyczące problemów zdrowotnych jako bariery w korzystaniu z «Orlika». Dla większości badanych bariera ta raczej nie stanowiła problemu – 166 zaznaczeń (37,4%) lub miało trudności z odpowiedzią – 159 zaznaczeń (35,8%), prawie jedna piąta respondentów (24,1%) tj. 107 zaznaczeń nie miała żadnych barier natury zdrowotnej. Dla zaledwie 11 badanych osób (2,5%) brak zdrowia raczej stanowiło to przeszkodę, a zaledwie dla jednej osoby była to zdecydowana bariera.

Tab. 2 Problemy zdrowotne jako bariera w korzystaniu z «Orlika»

	Częstość	Procent
Zdecydowanie tak	1	0,2 %
Raczej tak	11	2,5 %
Trudno powiedzieć	159	35,8 %
Raczej nie	166	37,4 %
Zdecydowanie nie	107	24,1 %
Ogółem	444	100,0 %

Dla zdecydowanej większości respondentów (tab. 3) utrudniony dostęp do obiektu raczej nie występował (195 zaznaczeń tj. 43,9%) lub w ogóle go nie było (139 zaznaczeń tj. 31,3%), a 95 osób (21,4%) nie potrafiło się określić w tej materii. Dla 10 osób (2,3%) raczej była to bariera, a dla zaledwie 5 osób (1,1%) była to bariera znaczna.

Tab. 3 Utrudniony dostęp do obiektu jako bariera w korzystaniu z «Orlika»

	Częstość	Procent
Zdecydowanie tak	5	1,1 %
Raczej tak	10	2,3 %
Trudno powiedzieć	95	21,4 %
Raczej nie	195	43,9 %
Zdecydowanie nie	139	31,3 %
Ogółem	444	100,0 %

W poniższej tabeli (nr 4) niechęć do wysiłku fizycznego jako barierę zadeklarowało zaledwie 5 badanych osób (1,1%), a 89 osób (20,0%) nie miało zdania na ten temat. Najwięcej, bo 192 badane osoby (43,2%),

raczej nie upatrują w tym aspekcie problemu, a 158 badanych osób (35,6%) zdecydowanie nie deklarują takiego problemu. Ani jedna osoba nie zaznaczyła odpowiedzi «zdecydowanie tak».

Tab. 4 Niechęć do wysiłku fizycznego jako bariera w korzystaniu z «Orlika»

	Częstość	Procent
Raczej tak	5	1,1 %
Trudno powiedzieć	89	20,0 %
Raczej nie	192	43,2 %
Zdecydowanie nie	158	35,6 %
Ogółem	444	100,0 %

Bariera finansowa może czasami stanowić barierę trudną do pokonania w regularnym uprawianiu aktywności fizycznej. Tym bardziej cieszy fakt, że dla aż 186 respondentów (41,9%) zdecydowanie nie stanowi to problemu, a dla 177 respondentów (39,9%) raczej nie. Jedynie dla 3 respondentów (0,7%) bariera finansowa to raczej problem. Siedemdziesiąt osiem respondentów (17,6%) nie ma zdania na ten temat. Ani jedna osoba nie zaznaczyła odpowiedzi «zdecydowanie tak» (tab. 5).

Tab. 5 Bariery finansowe jako bariera w korzystaniu z «Orlika»

	Częstość	Procent
Raczej tak	3	0,7 %
Trudno powiedzieć	78	17,6 %
Raczej nie	177	39,9 %
Zdecydowanie nie	186	41,9 %
Ogółem	444	100,0 %

Brak informacji jako barierę w korzystaniu z «Orlików» określiło zaledwie 8 respondentów (1,8%), w tym dla 4 osób (0,9%), to duży problem a dla również 4 osób (0,9%) to mniejszy problem. Raczej nie stanowi to bariery dla 189 badanych osób (42,6%), a dla 161 badanych osób (36,3) – zdecydowanie nie. Nie miało zdania na ten temat 86 badanych osób (19,4%), (tab. 6).

Tab. 6 Brak informacji jako bariera w korzystaniu z «Orlika»

	Częstość	Procent
Zdecydowanie tak	4	0,9 %
Raczej tak	4	0,9 %
Trudno powiedzieć	86	19,4 %
Raczej nie	189	42,6 %
Zdecydowanie nie	161	36,3 %
Ogółem	444	100,0 %

Tabela nr 7 zawiera wszelkie inne aspekty mogące być dla respondentów barierami w korzystaniu z «Orlików». Większość, bo 172 badane osoby (38,7%) stwierdziła, że takich barier nie ma lub raczej nie ma – 158 badanych osób (35,6%). Dla 31 osób (7,0%) inne bariery stanowią zdecydowaną przeszkodę, a dla 3 badanych osób (0,7%) – raczej tak. Osiemdziesiąt badanych osób (18,0%) nie miało zdania na ten temat.

Tab. 7 Inne aspekty jako bariera w korzystaniu z «Orlika»

	Częstość	Procent
Zdecydowanie tak	31	7,0 %
Raczej tak	3	0,7 %
Trudno powiedzieć	80	18,0 %
Raczej nie	158	35,6 %
Zdecydowanie nie	172	38,7 %
Ogółem	444	100,0 %

Odpowiedzi na pytanie w poniższej tabeli (nr 8) to niejako podsumowanie dotyczące radzenia sobie z wszelkimi barierami czy przeszkodami. Respondenci pomimo różnorodnych niedogodności starają się korzystać z «Orlików», oceniając warunki danego obiektu. I tak zdecydowana większość z nich, tj. 211 osób (47,5%) i 193 osób (43,5%), odpowiednio zdecydowanie pozytywnie i raczej pozytywnie określiła dany «Orlik» jako dogodny do korzystania. Nieco ponad 6 procent (6,3%) badanych (28 osób) nie miało zdania na ten temat. Tylko 12 badanych osób (2,7%) stwierdziło, że nie mają na swoich «Orlikach» dogodnych warunków do uprawiania aktywności fizycznej, w tym 7 osób raczej nie (1,6%) a 5 osób zdecydowanie nie (1,1%).

Tab. 8 Czy ogólnie rzecz biorąc masz dogodne warunki do skorzystania z «Orlika»?

	Częstość	Procent
Zdecydowanie tak	211	47,5 %
Raczej tak	193	43,5 %
Trudno powiedzieć	28	6,3 %
Raczej nie	7	1,6 %
Zdecydowanie nie	5	1,1 %
Ogółem	444	100,0 %

Dyskusja. Program «Moje boisko Orlik 2012» miał stworzyć możliwości i warunki do uprawiania sportu lub rekreacji ruchowej, niezależnie od statusu majątkowego czy pozycji społecznej, poprzez stworzenie na tyle atrakcyjnej formy, aby zachęcić jak największą liczbę osób do aktywności sportowej. Duże znaczenie w tym zakresie ma rozbudowa infrastruktury sportowej. Program miał również na celu wyrównywanie szans poprzez sport oraz przeciwdziałanie

patologiom społecznym. W społeczności lokalnej wspomniane obiekty sportowe, poza aktywizacją fizyczną, mogą pełnić bardzo dużą rolę integrującą środowisko. Funkcja ta powinna być szczególnie ważna w mniejszych miejscowościach i na wsiach, gdzie Orlik jest jedną z niewielu możliwości wspólnych aktywności oferowanych dla mieszkańców. Czynniki utrudniającymi czy wręcz uniemożliwiającymi korzystanie z infrastruktury sportowo-rekreacyjnej są bariery i przeszkody, z jakimi na co dzień spotykają się ludzie. Badane osoby jako korzystający, były poproszone o wskazanie barier utrudniających korzystanie z «Orlików» na wybranym obszarze Województwa Śląskiego. Dane empiryczne pozyskane z prezentowanych badań pozwoliły zauważyć, że spośród wyspecyfikowanych w kwestionariuszu odpowiedzi na:

- a) brak czasu wskazało 83 badanych osób czyli 18,7 %;
- b) problemy zdrowotne uskarżało się tylko 12 badanych osób, co stanowi 2,7 %;
- c) utrudniony dostęp do obiektu wskazywało tylko 15 badanych osób, czyli 3,4 %;
- d) niechęć do wysiłku fizycznego wskazywało zaledwie 5 badanych osób, co stanowi 1,1 %;
- e) złe warunki ekonomiczne uskarżało zaledwie 3 badane osoby, co daje 6 %;
- f) brak informacji wskazywało zaledwie 8 osób, czyli 1,8 % respondentów;
- h) inne bariery wskazywało tylko 34 badanych osób, czyli 7,7 %.

Na pytanie niejako podsumowujące powyższe treści: Czy, ogólnie rzecz biorąc, masz dogodny warunki do skorzystania z «Orlika»? , zaledwie 12 badanych osób (2,7 %) odpowiedziało negatywnie.

Reasumując, należy wyraźnie stwierdzić, że najczęstszą barierą utrudniającą lub uniemożliwiającą korzystanie z «Orlików» był brak czasu i jest to czynnik endogeniczny, na który otoczenie zewnętrzne nie ma wpływu, a i tak wskazało tę odpowiedź tylko 83 osoby (18,7 %). Pozostałe wyszczególnione w

kwestionariuszu rodzaje barier były deklarowane w niemalże śladowych ilościach.

W podobnych badaniach przeprowadzonych na terenie Województwa Małopolskiego w 2014 roku, respondenci byli również proszeni o wskazanie barier utrudniających korzystanie z Orlików. Wyniki tych badań były następujące [1]:

- na brak czasu wskazywało ok. 60 % badanych;
- na problemy zdrowotne uskarżało się tylko 11 % respondentów;
- na utrudniony dostęp do obiektu wskazywało ponad 20 % badanych;
- na niechęć do wysiłku fizycznego wskazywało tylko 11 % respondentów;
- na złe warunki ekonomiczne uskarżało się tylko 6 % badanych;
- na brak informacji wskazywało tylko 10 % respondentów;
- na inne bariery wskazywało 17 % badanych.

Reasumując powyższe treści, należy wyraźnie stwierdzić, że znaczącą barierą utrudniającą lub uniemożliwiającą korzystanie z «Orlików» był u respondentów z Małopolski brak czasu (3/5 wskazań). Ważnym ograniczeniem korzystania z boisk wielofunkcyjnych okazał się również utrudniony dostęp do obiektów, a ponadto inne niewyspecyfikowane w kafeterii ankiety bariery. Pozostałe wyszczególnione w kwestionariuszu utrudnienia były deklarowane w 6 % – 11 %. Przedstawiona w tej publikacji analiza wyników badań – zwłaszcza w konfrontacji z wynikami badań z Małopolski – napawa optymizmem, ponieważ badane osoby w zasadzie nie mają większych przeszkód czy utrudnień, by korzystać z obiektów «Orlik».

Podsumowując. Program «Moje boisko Orlik 2012» na wybranym obszarze Województwa Śląskiego spełnia swoje założone cele: jest skuteczny w uprawianiu aktywności fizycznej, integruje lokalną społeczność i przyczynia się do propagowania zdrowego stylu życia.

Bibliografia

1. Funkcjonowanie i ocena programu «Moje boisko Orlik 2012» (na terenie województwa małopolskiego) / J. Berbeka, Z. Borek, K. Borodako, K. Gorner, K. Lipecki, A. Niemczyk, M. Rudnicki, J. Sala, R. Seweryn, D. Ziarkowski. – Kraków : UKiP, 2014. – 230 s. ISBN 978–83–60837–78–8.
2. Orlik 2012 [Zasób elektroniczny]. – Tryb dostępu: <http://www.orlik2012.pl/> (dostęp: czerwiec 2013r.).
3. Samorząd Województwa Śląskiego [Zasób elektroniczny]. – Tryb dostępu: http://www.slaskie.pl/strona_n.php?jezyk=pl&grupa=3&dzi=1256039454&id_menu=287, (dostęp w dn. 2.03.2018 r.).
4. Life quality and physical activity of Ukrainian residents / Iuliia Pavlova, Bogdan Vynogradskyi, Zbigniew Borek, Irena Borek // Journal of Physical Education and Sport. – 2015. – Vol. 15, is. 4. – P. 809–814. DOI: 10.7752/jpes.2015.04124.
5. Prognostication of health-related life quality of Ukrainian residents due to physical activity level / Iuliia Pavlova, Bogdan Vynogradskyi, Igor Ripak, Dmytro Zikrach, Zbigniew Borek // Journal of Physical Education and Sport. – 2016. – Vol. 16, is. 2. – P. 418–423. DOI:10.7752/jps.2016.02065.

Reference

1. Berbeka J, Borek Z, Borodako K, Gorner K, Lipecki K, Niemczyk A, Rudnicki M, Sala J, Seweryn R, Ziarkowski D. Funkcjonowanie i ocena programu «Moje boisko Orlik 2012» (na terenie województwa małopolskiego). Kraków: UkiP; 2014. 230 s.
2. Orlik 2012 [Internet]. Dostępne o: <http://www.orlik2012.pl/> (dostęp: czerwiec 2013).
3. Samorząd Województwa Śląskiego [Internet]. Dostępne o: http://www.slaskie.pl/strona_n.phpjezyk=pl&grupa=3&dzi=1256039454&id_menu=287, (dostęp w dn. 2.03.2018 r.).
4. Pavlova I, Vynogradskyi B, Borek Z, Borek I. Life quality and physical activity of Ukrainian residents. Journal of Physical Education and Sport. 2015;15, 4:809–14.
5. Pavlova I, Vynogradskyi B, Ripak I, Zikrach D, Borek Z. Prognostication of health-related life quality of Ukrainian residents due to physical activity level. Journal of Physical Education and Sport. 2016; 16;2:418–23.

Стаття надійшла до редколегії 30.01.2019

Прийнята до друку 13.06.2019

Підписана до друку 27.06.2019